

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Francišanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarisi izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— " "
četrt leta . . . 2:50 " "
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
" " dvakrat . . . 14 " "
" " trikrat . . . 12 " "
za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 23. februarja 1917.

Poklonitveno odposlanstvo vojvodine Kranjske pri cesarju Karlu in cesarici Citi.

Dne 31. januarja 1917 se je poklonilo na cesarskem dvoru na Dunaju odposlanstvo vojvodine Kranjske Njegovemu Veličanstvu cesarju Karlu in cesarici Citi, da obnovi in znova zagotovi staro zvestobo do habsburškega prestola. Deputacija je bila sprejeta v veliki dvorani tajnih svetnikov. V sprejemni dvorani se je uvrstilo odposlanstvo v dvojnem polkrogu v sredi deželni odbor in knezoškofo ljubljanski. Člani deputacije so bili: knezoškofo ljubljanski dr. Anton B. Jeglič, deželni glavar dr. Ivan Šusteršič z deželnimi odborniki baronom Apfaltrenom (v uniformi), dr. E. Lampetom, dr. Karlom Trillerjem, dr. V. Peganom, dr. Iv. Zajcem (v uniformi), nato so se vrstili v krogu poslanci knez Windischgrätz (v uniformi) župan ljubljanski dr. Ivan Tavčar ter poslanci ljubljanski dekan Lavrenčič, grof Barbo (v uniformi), ravnatelj Karel Dermastia, Galle, Loj, Mihelčič, dr. Ravnihar, župnik Piber, Vehovec, Zure, Zabret, predsednik kranjske trgovske in obrtne zbornice Knez, načelniki cestnih okrajev Belec, Doltar, Erjavce, Hafner, Mejač, Tršar, predsednik društva za tujski promet dr. Krisper, predsednik obrtnopospeševalnega urada Kregar.

Višji dvorjan je potrkal s palico ob tla, velika vrata so se odprla in v dvorano je stopil v maršalski uniformi cesar Karel in ob njegovi strani ljudomila cesarica Cita v preprosti črni obleki. Z navdušenim, krepkim, trikratnim »Živio!« je pozdravilo odposlanstvo Njuju Veličanstvi. Cesar in cesarica sta pozdravljala z roko z veseljem smehljajem na obrazu.

Nato je spregovoril deželni glavar dr. Ivan Šusteršič ter tolmačil čuvstva prebivalstva vojvodine Kranjske s temi lepimi besedami:

Vaše Veličanstvo!

Presvetli naš cesar in gospod!

V svetovnozgodovinskem času je božja volja poklicala Vaše Veličanstvo na najčastljivejši prestol Evrope in velikanske so naloge, ki jih je previdnost božja pridržala Vašemu Veličanstvu. Zaupanja polni gledajo narodi cesarstva na Vaše Veličanstvo in milo prosijo Vsemogočnega, da bi Vašemu Veličanstvu veliko delo uspelo in bila usojena dolga, srečna vlada.

Prešinjeno teh vzvišenih čuvstev se bliža avtonomno zastopstvo kranjske vojvodine stopnjicam Najvišjega prestola, da se v najgloblji prespoštljivosti pokloni imenom dežele Vašemu Veličanstvu, naši vzvišeni prejasni cesarici, in iz dna duše cele dežele obljubujejo zvestobo in vdanost do smrti.

V tem slovesnem trenutku se spominja dežela z iskreno hvaležnostjo posebnega odklona, ki ga je Vaše Veličanstvo že v prvih dneh Velevoje Slavne vlade najmilostneje naklonilo kranjskemu pešpolku. Dežela je prešinjena od veličine te cesarske milosti in jo občuti kot največjo čast in kot novo dragoceno vez za najprisrčnejše združenje dežele z ljubljeno Najvišjo cesarsko hišo.

Vaše Veličanstvo! Velepomenljivi, iz najplemenitejših nagibov izišli korak, ki ga je vptilo Vaše Veličanstvo v namenu, da se svetlo povrnejo blaginje miru, je navdal deželo z iskreno radostjo in najglobljo hvaležnostjo. Ne zmeče se za sovražne spletke, vidi dežela v tem koraku mnogo obetajoče znamenje bližajoče se srečne bodočnosti.

Vaše Veličanstvo! Skozi več kot šest stoletij s prejasno vladarsko hišo zvezana, ni kranjska dežela nikdar omahovala v svojih dolžnostih napram cesarju in državi. V viharjih vseh časov so zamogli prejasni predniki Vašega Veličanstva zapupati v kranjsko zvestobo in na njo zidati. In to zvestobo, izkazano v veselih in žalostnih dneh, preizkušeno v viharjih in bojih, utrjeno v iskrenem strahu božjem — zvestobo, ki je tako trdna in nepremakljiva, kakor nebotične prirodne trdnjave, ki obdajajo deželo, to zvestobo prosi kranjska vojvodina najmilostneje

sprejeti kot z veseljem poklonjeno vezilo dežele k slavnemu nastopu vladanja.

Vaše Veličanstvo! Z moško — odkrito značajnostjo ljubi Kranjec svojega presvetlega vladarja in veliko skupno domovino. V polnem soglasju s tem neiztrebljivo globoko vkoreninjenim podedovanim mišljenjem, ljubi Kranjec iskreno svojo domačo grudo in se trdno drži svojih posebnosti, svoje svete vere, svojega draga materinega jezika ter ustanovnih pravic in svoboščin dežele.

Proseč v najgloblji prespoštljivosti za to od Vašega Veličanstva mogočno zaščito ter cesarsko velenaklonjenost in milost za blagostanje dežele, izprošamo ponižno najboljše blagoslov na posvečeno glavo Vašega Veličanstva in na Najvišje — Vašo prejasno hišo.

Bog ohrani, Bog čuvaj, Bog blagoslovi Vaše Veličanstvo!

Ko je deželni glavar končal svoj govor, so zagrmeli po dvorani zopet navdušeni »Živio!« klici.

Njegovo Veličanstvo cesar Karel je odgovoril:

Zahvaljujem se Vam za Vašo izjavo lojalnosti. Prebivalstvo dežele Kranjske je dalo v več stoletni pripadnosti dedni hiši opetovano slavne dokaze dinastične zvestobe in vdanosti. Požrtvovalnost obeh v deželi stanujočih narodnosti v sedanjem težkem boju in z junaštvom zvezana zvestoba kranjskega vojaka Mi daje trdno jamstvo, da bo ostala Moja ljubljena vojvodina Kranjska, ki si je lahko svesta Moje očetovske naklonjenosti in skrbi, vedno trdna in zanesljiva opora Mojega prestola in Moje države. Bog naj ohrani krasno deželo Kranjsko! (Ta stavek je izgovorilo Nj. Veličanstvo v slovenskem jeziku.) Posredujte svoji domovini Moj cesarski pozdrav.

Ko je izgovoril slovenske besede: »Naj Bog ohrani krasno deželo Kranjsko!« se je polastila odposlanstva globoka ginenost.

Nato je predstavil deželni glavar Veličanstvoma vse člane deputacije. Cesar je šel od člana do člana, nagovoril vsakega in mu podal roko. Nekatere je ogovorila tudi cesarica in jim podala roko. Ob slovesu so zadoneli še enkrat po dvorani »Živio!«-klici.

Sprejem odposlanstva kranjske vojvodine na dunajskem cesarskem dvoru ostane gotovo vsem, ki so bili navzoči, v

trajnem spominu. Prebivalstvo pa je hvaležno za milost, s katero je bila sprejeta deputacija.

Bog ohrani in blagoslovi Njuju Veličanstvi!

Nadalje je sprejelo Nj. Veličanstvo cesar Karel dne 29. januarja t. l. v Badnu poklonitveno odposlanstvo istrske deželne upravne komisije in poslanstvo tržaškega mesta, dne 31. januarja pa poleg kranjskega odposlanstva tudi goriško - gradiščansko, koroško in štajersko. Vsi voditelji odposlanstev so izražali v svojih nagovorih neomajno zvestobo, ljubezen in vdanost prebivalstva vseh narodnosti do Nj. Veličanstev presvetlega cesarja in cesarice in do vse prejasne hiše habsburške. V odgovorih se je zahvaljeval cesar za izraze vdanosti in zvestobe. Naglašal je junaštvo vseh naših bojevnikov na vseh frontah in se pohvalno izrazil o vzornem vedenju prebivalstva v zaledju. Posebno je zagotavljal svojo cesarsko očetovsko skrb za one dežele, ki jim je vojna prizadela najobčutnejše rane. Vsem odposlanstvom je naročil prebivalstvu izročiti najmilostneje pozdrave!

Vojna.

PROFESOR MAKS SEVER.

Profesor Maks Sever iz Novega mesta, sedaj nadporočnik pri nekem pešpolku, je padel na vzhodni fronti prvi dan, ko je prišel v boj. Umrl je v bolnišnici v Munkaču na Ogrskem. Slovenskemu junaku blag spomin.

SREČKO KAVČIČ.

S soške fronte je došla žalostna vest, da je dne 18. januarja t. l. padel junaške smrti pri Komnu za ljubljeno domovino, zadet od granate verolomnega sovražnika, tovariš Srečko Kavčič, učitelj v Rakitni in c. kr. poročnik v rezervi, odlikovan z bronasto in srebrno svetinjo II. razreda. Pokojni tovariš je bil sin našega tovariša Franja Kavčiča. Rojen je bil leta 1890. pri D. M. v Polju, kjer je služboval

LISTEK

iz umetniškega sveta.

Koncert Glasbene Matice v Ljubljani, dne 25. januarja 1917.

Koncerte dandanes težko pričakujemo, ker vsakogar več ali manj težje skrbi in nadloge vojnega časa. Ko se je po mestu raznesla vest, da počasti slovensko metropolo po mnogih letih virtuozi Ondriček, so ljudje z zanimanjem pričakovali njegovega koncerta in so pridno segali po vstopnicah, tako, da je včeraj unionska dvorana štela ne mnogo manj obiskovalcev kot na koncertu Irme Polakov. Vsakdo je vedel, da se mu nudi umetniški užitek prve vrste. In ni se varal. Umetniško občuteno in virtuožno prednašanje Ondričkove igre je doseglo popoln uspeh.

Najprej je sviral Mendelssohnov koncert v E-molu z bravuro in kolosalno tehniko, potem klasika Bacha »Air« (spev), ki je očarujoč uplival s svojo kantileno na poslušalce. Z mladeniško vervo in neverjetno lahkoto je Ondriček prednašal dalje Poljaka Wieniavskega »Rondo scherzoso«. Energičen, moški potegljaj loka, arpežiji, težke pasaže, oktave, dvojni prijemi (Doppelgriffe), vse je občudovanja vredno in je umetniku prineslo svetovno slavo. Občinstvo je Ondriček kmalu spravil v navdušenje in je moral navreči več točk, med njimi neko gracijozno stvarico. Pokazal se je posebno kot mojster na G-struni s Chopinovim »Nokturno«. Največ aplavza pa je doživel Ondričkov paradni kos, po njem varirana in za gosli prirejena polka iz Smetanove »Prodane neveste« in »Češka rapsodija«, precej dolga točka, v kateri je umetnik nastopil kot rapsod in goslar svojega naroda, ki ga kot priznani, svetovni umetnik ne zatajuje... Gotovo je bilo to veliko veselje

njegovih sedaj pri nas bivajočih rojakov, ki so se koncerta iz zavednosti udeležili polnoštevilno.

Ondrička je spremljal na klavirju pianist Polgath, sicer spretno. Včasih se je opazila nesigurnost. Prejšnjega spremljevalca Famera je mojstru vzela vojna. Kot solist — kakor je bilo na plakatih in vzporedih naznanjeno — Polgath ni nastopil.

Glasbeni Matici smo za Ondričkov koncert od srca hvaležni. Na njem je marsikdo vsaj za hip pozabil težave te solzne doline in je zasanjal nekam daleč, kjer ni sovraštva ne klanja, kjer kraljujeta ljubezen in mir...

V Ljubljani, 26. januarja 1917.

Zorko Prelovec.

Pristopajte kot člani k „Rdečemu križu“!

Naše ujede.

I. Sove.

Spisal dr. J. Ponebšek. Izdalo Muzejsko društvo za Kranjsko kot ponatis iz »Carniole« 1915/16. Z 10 podobami in 8 prilogami. Za udeležbo v vodstvu pri direktnem naročilu pri društvu in naprej vposlanem znesku 2:50 K, s pošto 2:80 K ali v komisijski založbi pri L. Schwentnerju v Ljubljani za 3:50 K, s pošto K 3:80.

Med vojno smo dobili obsežno prirodopisno delo, kakršno ni izšlo izza časa Erjavčevih knjig. Muzejsko društvo za Kranjsko je izdalo v ponatisu iz »Carniole« prvi del »Naših ujed«, ki jih je opisal znani naš ornitolog, c. kr. finančni svetnik dr. Janko Ponebšek z izredno vestnostjo in temeljitostjo. Ptice roparice vobče zanimajo občinstvo, zlasti pa lovce, kljub temu

njegov oče. Učiteljšče je dovršil leta 1910. v Ljubljani, usposobljenostni izpit je napravil leta 1912. in bil stalno nameščen leta 1914. Služboval je v Mirni peči, na Primškovem pri Litiji in v Rakitni. Pokojni tovariš je bil takoj ob izbruhu vojne poklican pod orožje. Bojeval se je na gališki fronti, potem na Tirolskem in sedaj ga je doletela usoda ob soški fronti. — Naš Srečko je bil vnet in neumorno delaven učitelj, ves goreč za svoj stan, za srečo in omiko slovenske mladine; njegovo mlado življenje je obetalo najlepše plodove. Preden je mogel razviti svoje mnogo obetajoče delovanje, je legel v hladni grob tam na trdih kraških tleh. Ljudstvo ga je povsod, kjer je služboval, jako čislalo in rado imelo. Po blagem pokojniku žaluje mlada žena — poročil se je bil šele meseca marca lanskega leta z tovarišico Minko Urbančičevo — starši, brat in sestre. Vsem naše sožalje! Zvestemu tovarišu, junaškemu slovenskemu učitelju ostani vekovit spomin v naših srcih!

POOSTRENA POMORSKA VOJNA.

Centralni državi sta segli po skrajnih vojnih sredstvih. Od 1. februarja naprej bodo podmorski čolni brez prizanašanja, brez usmiljenja potopili vsako sovražno in nevtraln ladjo, ki se bo skušala približati angleškimi, francoskimi in italijanskim pristaniščem. Od tedaj se torej Anglija, Francija in Italija odrezane od morja. Dovož živil, premoğa in municije je ententi izpovedezan. Avstrija in Nemčija sta segli po tem skrajnem sredstvu, da skrajšata grozote vojne. V tem smislu sta poslali vsem nevtralnim državam noto, kjer sta raztolmačili svoj usodepolni korak.

DIPLOMATIČNE ZVEZE MED AMERIKO IN NEMČIJO PREKINJENE.

Amerika je prva odgovorila na noto, s katero so centralne države sporočile nevtralcem, da prično s 1. februarjem poostreno podmorsko vojno, odgovorila s prelomom diplomatskih zvez z Nemčijo. Predsednik Wilson je to sporočil kongresu in spomnil v svojem sporočilu na ameriško noto Nemčiji z dne 8. aprila 1916 po torpediranju »Sussex«. V tej noti so Združene države grozile Nemčiji: »Ako se namerava cesarska vlada še nadalje neusmiljeno in brez razločka s podmorskimi čolni bojovati proti trgovskim ladjam, ne ozirajoč se na to, kar smatrajo Združene države za svete in nesporne zakone mednarodnega prava in za splošno priznane postavbe humanitete, bo ameriška vlada končno prisiljena sklepati, da ji preostaja le še ena pot, po kateri more kreniti. Ako nemška vlada takoj ne opusti sedanjih metod podmorskega boja proti potniškim in tovornim ladjam, ne preostaja Združenim državam ničesar drugega, kakor da popolnoma prekine diplomatske zveze z Nemčijo.« Nemčija je dala na to precizno izjavo zadovoljiv odgovor in Amerika je sprejela nemške obljube. Ker pa sta sedaj centralni državi pričeli brezobzirno podmorsko vojno, je uresničila Amerika svojo grožnjo, prekinila diplomatske zveze z Nemčijo, odpoklicala svojega veleposlanika Gerarda iz Berlina, izročila nemškemu veleposlaniku grofu Bernstorffu potne listine in zaplenila vse nemške ladje, ki se nahajajo v ameriških pristaniščih. Poslala je obenem vsem nevtralcem noto, v kateri jih pozivlja, naj tudi one prekinejo diplomatske zveze z Nemčijo. Amerika je najela veliko vojno posojilo in se sploh pripravlja z vso naglico na vojno. Tako stojimo — ne pred mirom, temveč pred novimi napovedmi vojne.

so pa kaj malo znane in vsakdo ve naštevati le njih »grehe«, za njih dobre lastnosti se pa ne meni. Zato se je odločil naš avtor v podrobnih opisih obdelati njih življenje in pri tej priliki še posebno opozoriti na njih dobro stran. Ker še nimamo posebne knjige, ki bi se bavila podrobno z ornitologijo, je avtor pričel v splošnem delu seznan najvažnejšega ornitološkega in oološkega slovstva in kratka navodila za proučevanje ptic.

Kolikor moremo povzeti iz knjige same in priložene lista, namerava dr. Ponebšek opisati vse evropske ptice roparice, ki jih v biološkem smislu združuje pod skupnim naslovom ujede, sistematično jih pa v smislu novejših raziskovanj strogo loči v dva razreda. Zato je tudi delo ločeno v dva dela: I. del Sove, ki leži pravkar pred nami, in II. del Krugulji, ki ga pisatelj že pripravlja. V I. delu so opisane vse evropske sove, izmed teh gnezdi na Kranjskem 10 vrst. Opis vsake vrste nam priča, kako skrbno in s kako ljubeznijo je bil pisatelj pri delu in koliko truda mu je žrtvoval.

NOVA PREBIRANJA ZA LETNIKE 1872—1891.

Uradno razglašajo, da se bodo vršila v času od 3. do 28. marca nova prebiranja črnovojniških letnikov 1872. do 1891. K prebiranju morajo priti vsi, ki so bili pri prejšnjih prebiranjih spoznani za nesposobne, pa tudi tisti, ki so bili pri prezentaciji ali pozneje iz vojaške službe odpuščeni. Izvzeti so: 1. tisti, ki se itak nahajajo v aktivni črnovojniški službi; 2. ki so od črnovojniške službe še sedaj veljavno oproščeni; 3. vojaški gazisti v pokoju ali v razmerju »izven službe«; 4. ki so bili šele po 30. novembru 1916 potom superabitracije iz vojaške službe odpuščeni oziroma kot črnovojniki poslani na dopust; 5. invalidi, nahajajoči se v vojaških oskrbovalnih zavodih; 6. ki so bili kot popolnoma nesposobni že svoj čas iz aseptnih seznamov črtani ali katerim se je pozneje izstavil certifikat o oprostivni od črnovojniške službe ali pa črnovojniška odpustnica; imejtelji enostavnih potrdil, da so za vsako črnovojniško službo nesposobni, niso oproščeni pregledovanja; 7. ki imajo take hibe, da so za črnovojniško službo z orožjem očitno nesposobni, ako je to pred pregledovalno komisijo dokazano. Epileptiki pa morajo priti osebno k pregledovanju ter prinesiti seboj izpričevalo o svoji boleznii. Vsi, ki so dolžni priti k pregledovanju, se morajo najpozneje do 15. t. m. prijaviti pri uradu dotične občine, v kateri prebivajo v času objave tega razglašja.

Poravnajte staro in obnovite novo naročnino!

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Gojenke II. oddelka Christofovega zavoda, 12 K 54 vin.; I. Končina, učiteljica v Rakitni, 5 K; Jos. Prijatelj, c. kr. vadniški učitelj v Gorici, 10 K; Štefan Schein, 10 K; učiteljstvo deške ljudske šole v Trnovem na Notranjskem nabralo za »Daritvene dneve« 728 K 99 vin.; na isti šoli tedenska zbirka v zadnjih treh mesecih 1916. leta, 84 K 81 vin.; skupaj 851 K 34 vin.

V zadnji številki izkazanih 235.546 K 76 v. Danes izkazanih 851 » 34 »

Doslej nabranih 236.398 K 10 v.

V. VOJNO POSOJILO.

Mestna ljudska šola v Sv. Križu pri Trstu, 4150 K; c. kr. pripravnica za srednje šole v Trstu, 1150 K; mestna ljudska šola na Opčinah, 700 K; slovenska mestna ljudska šola na Vrdeli pri Trstu, 300 K; slovenska mestna ljudska šola v Rojanu, 150 K; II. mestna deška ljudska šola v Ljubljani, s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljstva, 21.000 K; s posredovanjem tovariša Pavla Plesničarja v Ajdovščini kot pooblaščenca c. kr. vdovskega in sirotinskega sklada ter goriškega c. kr. okrajnega glavarstva podpisanih v ajdovskem sodnem okraju na V. avstrijsko vojno posojilo 265.700 K; tovariš Rudolf Horvat, nadučitelj na deški ljud. šoli v Trnovem na Notranjskem priagital oziroma posredoval za V. vojno posojilo, 14.000 K (med temi podpisala ondota učiteljica Ana Dovganova 100 K); skupaj 307.150 K.

V zadnji številki izkazanih 292.807 K Danes izkazanih 307.150 «

Skupaj V. vojno posojilo 599.957 K

V začetku so vedno imenoslovni podatki, znanstvene označnice in najvažnejše slovstvo. Pred opisom je kratka označba dotične vrste, tej sledi podrobni opis. V tem oddelku bo občinstvo predvsem zanimalo poglavje o geografski razširjenosti, nadalje iz življenja in gnezditve, ki jih najdemo v malokteri knjigi obdelana tako tako pregledno kakor v Ponebškovi. Naj pripomnim, da so nekateri daljši opisi vsled množine najpodrobnejših specialnih znakov in nujanc pretežki in zato čisto mestoma za nestrokovnjake nejasni. Vsekakor se krajši opisi po svoji jasnosti in živahnosti močno odlikujejo od njih. Med besedilom opozarja dr. Ponebšek s hvalevredno točnostjo na vse slovstvo, posebno na domače, ki spada k posameznim odstavkom. Vendar bi menil, da so včasih opombe pregoste in motijo pri čitanju. Ali bi se ne dalo temu ogniti na ta način, da bi pri geografski razširjenosti združil pisatelj za vsako deželno opombo le pod eno številko, za gotov življenski pojav zopet pod eno itd., kar je pri nekaterih vrstah že storil.

SREDNJE ŠOLE.

Gospa Vera dr. Bezjakova, soproga c. kr. deželnega šolskega nadzornika v Ljubljani, 20 K; učiteljski zbor c. kr. višje reálne v Idriji, 22 K 74 vin.; skupaj 42 K 74 vin.

Doslej izkazanih 46.054 K 11 v. Danes izkazanih 42 » 74 »

Skupaj 46.096 K 85 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«: Za »Rdeči križ« itd. 236.398 K 10 v. III. vojno posojilo 278.848 » 69 » IV. vojno posojilo 2.759.338 » — » V. vojno posojilo 599.957 » — » Srednje šole 46.096 » 85 »

Končna vsota 3.920.638 K 64 v.

Panem et circenses.

Mnogo laskavih besed v pohvalo svojega marljivega delovanja za vojna posojila, za »Rdeči križ« in za druge vojno-pomožne svrhe je že slišalo ljudskošolsko učiteljstvo za časa te vojne. Kako lepe besede smo čuli iz cesarskega Dunaja! Z visokih mest so nam zatrjevali, da se klanjajo našemu delu« in da nam hvaležnost vseh »dvigne neminljiv spomenik v dvorih slave te vojne«. Zares lepe besede, ki morajo vzbuditi vsakega, da se še marljivejše poprime dela in še več stori v občo korist. A učiteljstvo ne more živeti samo od lepo ubranih besed, tudi ono mora imeti kruha. V resnici pa živi učiteljstvo sedaj v hudem pomanjkanju in strada s svojimi družinami v pravem pomenu besede. Saj mesečna plača nekaterih učiteljev ne zadostuje za par črevljev. Če se temu učiteljstvu prav kmalu in izdatno ne odpomore, ne bo moglo nič več vršiti svojega posla v šoli, ne izven nje. V skrajni sili in potrebi kliče slovensko učiteljstvo: panem! circenses pustimo ob strani, a merodajni krogi maše ušesa ter pode učiteljstvo izpred vrat, ko prosi pomoči. V kako obupnem položaju se nahaja tolminsko učiteljstvo, ki je ostalo na svojih službenih mestih, nam pojasnjuje prošnja »Tolminskega učiteljskega društva«, ki prosi nujne pomoči pri goriškem deželnem odboru. Prošnja se glasi:

Slavni deželni odbor!

Pred 10. meseci je učiteljstvo našega okraja predložilo inštančnim potom c. kr. vladi prošnjo za draginjsko doklado. Učiteljstvo je željno pričakovalo ugodne rešitve orpavičene prošnje, ki ji je bila po izjavi nekaterih gospodov poslancev c. kr. vlada tudi naklonjena.

Skoraj vse leto je preteklo, preden je bila prošnja rešena, a rešena tako, da je bilo učiteljstvo zopet bridko razočarano.

C. kr. vlada je odbila prošnjo z motivacijo, da neče ustvariti prejuda s podelitvijo draginjske doklade ljudskoškemu učiteljstvu.

Goriško učiteljstvo je v sili in bedi trkalo na vsa vrata, za katerimi bivajo činitelji, ki so dolžni skrbeti za vzgojitelje naroda, za ono učiteljsko osebo, ki vrši v sedanjih resnih časih vestno svojo dolžnost.

Učiteljstvo ne deluje le v šoli, marveč deluje v obilni meri tudi zunaj šole z nabiranjem prispevkov za »Rdeči križ«, za »Vojno posojilo« in druge človekoljubne ustanove; dalje nabira s šolsko mladino razno blago in potrebščine za armado i. t. d.

Delo je pisano z globokim umovanjem prirodnoznanstvenega gibanja in domoznanstvenega proučevanja. Zato ne bi smelo manjkati v knjižici nobenega šolskega vodstva in nobenega lovca in ljubitelja prirode sploh. In v smislu pisatelja bo, ako končno tudi na tem mestu omenimo, da so vse na Kranjskem živeče sove, izvzemši velike uharice in kozače, gospodarsko koristne. Poslednja je itak redka gnezdilka pri nas in o veliki uharici pa pravi Ponebšek, da kdor hoče združiti prijetno s koristnim, naj opusti popolnoma pokončevanje starih sov, zato pa naj vzame vsako drugo leto mladiče, ki se prav lahko spravijo v denar. Tako bo obvaroval svoje lovišče pred preštevilnim zarodom velike uharice, vrsto samo pa ne bo izpostavil popolnemu uničenju. Ne preganjajmo po nepotrebnem koristnih sov, proučujmo in spoznavajmo jih!

Uvodna slika in podoba med besedilom nam kažejo pri nas živeče sove. Na sedmih prilogah so reproducirane v lepi izvedbi noge vseh opisanih svojih vrst.

In temu učiteljstvu so se zdaj zaprla tudi vrata c. kr. vlade, pred katerimi je z vso gotovostjo pričakovalo pomoči. Redko se pripeti beraču, da je odgnan brez podpore, a učiteljstvo, ki se zdaj bolj kot katerikoli drugi stan žrtvuje za narod in domovino, je bilo praznih rok zavrjneno izpred vrat onih činiteljev, ki so dolžni skrbeti za to, da učiteljstvo in njihove družine ne stradajo.

Učiteljstvo vseh kronovin in Avstriji je bilo že pred vojno bolje situirano nego goriško in prejema zdaj poleg boljše plače še najmanj 25% draginjske doklade. Ogrsko ljudskošolsko učiteljstvo bo prejemale v tekočem letu za vsako učno osebo po 600 K draginjske doklade.

Ali naj le učiteljstvo nesrečne goriške kronovine še nadalje strada?!

Mnogo učiteljskih oseb naše dežele služi zdaj po begunskih taboriščih, za te je razmeroma dobro preskrbljeno, ker dobivajo poleg brezplačnega stanovanja in hrane, še svoje plače in zraven te še 80 K mesečne doklade.

Le učiteljstvo, ki je ostalo na svojih službenih mestih v domovini, ki je z delom bolj obloženo, nego ono v begunskih taborih, ki je bolj izpostavljeno grozotam vojne, ker deluje in živi v bližini sovražne fronte, le-to naj še nadalje strada. Ali je to mogoče?

Vsi državni uslužbenci od najvišjega do najnižjega, vsi uslužbenci deželnega odbora in mestnih magistratov uživajo času primerne draginjske doklade.

Pač, tudi goriško učiteljstvo je za leto 1915. in 1916. dobilo draginjsko doklado in sicer dnevno od 50 do 70 vinarjev. Ali ni to ironija? Zdj ko so živila desetkrat dražja, ko se je obleka in obuvilo zvišalo v ceni za več nego 100%, zdaj v teh časih ne zadostuje učiteljski družini 50 do 70 borih vinarjev draginjske doklade. — Marsikateri učitelj ne more več šolati svojega sina ali hčere, mnogo je takih, ki ne morejo svojim otrokom preskrbeti potrebne obleke in obuvala, a so tudi take učiteljske družine, ki naravnost stradajo. — Beda med goriškim učiteljstvom je velika in skrajni čas je, da se temu odpomore.

V ta namen se podpisano učiteljsko društvo obrne do slavnega deželnega odbora s prošnjo, da isti ukrene brez odlašanja potrebno, da dobi tudi učiteljstvo goriške kronovine času primerno draginjsko doklado. Upamo, da ta prošnja ne bo zavrjnena z motivacijo, da slavni deželni odbor nima potrebnih sredstev za kritje teh stroškov. Gospodje pri slavnem deželnem odboru, podprite Vaše simpatije do učiteljstva, vsaj v teh težkih časih, tudi z dejanji!

Ako se to kmalu ne zgodi, bode učiteljstvo prisiljeno, vsled neznosnih draginjskih razmer, poiskati si zavetišča v begunskih taboriščih.

Za »Tolminsko učiteljsko društvo« na Slapu, dne 21. prosinca 1917.

Jos. Rakovšček l. r., Fr. Kašca l. r., predsednik.

Dostavek:

Tovariš Pahor iz Sežane mi je sporočil, da je tudi sežansko učiteljsko društvo vložilo 26. novembra pr. l. prošnjo za draginjsko doklado, kar je tudi tovariš Križman storil v imenu vsega goriškega učiteljstva. Ker so menda vse te prošnje zavrjnene, ne preostaja drugega, nego zopet zahtevati naj se nam da času primerne draginjsko doklado. Ako nimajo naši kruhodajalci sredstev, naj pa šole zaprosijo, da ne pogine za lakoto. Vsako akcijo v tem oziru naj se objavi v »Učiteljskem Tovarišu«, da bo učiteljstvo informirano. Fr. K.

Za splošno določanje sov je objavil avtor določilni ključ po Reichenowu, prilagan je dodana določilna preglednica po Hennickeju. Obedve preglednici sta točni in jasni ter bosta vsakomur zelo dobro služili.

»Naše ujede« so za vse prav toplega priporočila vredne Zanamcem bodo pričale, da smo tudi v teh težkih časih, skrbeč za razvoj našega znanstva, posvečali kulturnim težnjam naša vsa potrebno pozornost.

Milan Lovič.

To in ono izza preteklih dni.

IX.

Učiteljstvo brez organizacije bi bilo mrtvo telo. Neorganizovan učitelj ne spada v sedanji čas. O tem dalje izgubljati besede, bi bila potrata časa. — Vsak zaveden član učiteljskega stanu mora biti ud kakega strokovnega društva. To n

kaz ga ni mogel prepričati in spraviti s stališča, ki ga je zavzel po svojem trdnem prepričanju in spoznal za pravo. Kar se narodnosti tiče, je bil »trd, neizprosen, nikdar ni omahoval tudi v časih najhujšega pritiska na učitelstvo. Zato ga njegov prvi c. kr. okrajni šolski nadzornik, znani Sima, ni mogel trpeti in ga preganjal, kjer in kakor je le mogel. In kaj mu stori hudomušni Gregorin? Pri nadzorovanju v Zalogu mu veli nadzornik, da naj otroci tudi zapoje kako pesem. Gregorin veli otrokom in »Nesrečna zima mirazi me« zadoni iz krepkih otroških grl. Pokojnik je bil več let v odboru Vdovskega društva. Tudi tu je vestno izpolnjeval svoje dolžnosti. Ko je bil ubogi tovariš že izgubil vid, so ga še vodili na seje. To so najmarkantnejše poteze iz njegovega življenja, a je še mnogo drugih, zato bi bilo zanimivo natančno opisati njegovo življenje. Vsem nam, ki smo ga poznali in bili priče njegovega nesebičnega in plodovitega delovanja, ostane v trajnem spominu. Bodi mu zemljica lahka!

Književnost.

V kraljestvu palčkov, bajka s petjem v treh dejanjih, spisal tovariš Josip Ribičič, učitelj na deški C. M. šoli v Trstu, pevske točke pa je uglasbil tovariš Ivan Grbec, učitelj v Šklednju. To najboljšo slovensko mladinsko igro so z največjim uspehom izvajali otroci C. M. šol v Trstu zopet dne 17. decemb. l. l. in 7. januarja t. l. Igra je sedaj last ženske podružnice C. M. D. v Trstu. Kdor jo hoče uprizoriti, naj se obrne na žensko podružnico. Prihodnjič podamo vsebino igre in spregovorimo tudi kaj več o uprizoritvi. Priporočamo jo pa že danes šolskim odrom, čeprav je z njo precej truda, a uspeh ga obilo poplača.

Obrtno in trgovsko spise. Učna knjiga za obrtne šole. Obenem priročna knjiga za obrtnike. Sestavljen Henrik Podkrajšek, c. kr. profesor. C. kr. zaloga šolskih knjig. Cena vezani knjigi 4 K 40 h, cena sešiti 4 K 10 h, l. 1916. — Profesor Henrik Podkrajšek si je s svojim pred kratkim izdanim »Obrtnim in trgovskim spisem« pridobil mnogo zaslug za povzdigo slovenskega obrtništva. Ta obširna knjiga z nad 300 strani bo izpolnila občutljivo vrzel med našimi poučnimi knjigami in služila ne samo kot učna knjiga za obrtne šole, temveč kakor že naslov pove, obenem tudi kot priročna knjiga za obrtnike. Vsak, ki ima opraviti z našim obrtništvom, vé, da je za obrtnika najvažnejše, če je obrat v tehniškem oziru na višku, vendar to še ne zadostuje, treba tudi nekaj znanja v obrtnem spisju, obrtnem računstvu in obrtnem zakonoznanstvu. Nova knjiga ima namen, da seznanji učence na obrtnih šolah in napredne samostojne obrtnike z obrtnim spisjem in z obrtnim zakonoznanstvom, obenem bo pa tudi učiteljem na obrtnih nadaljevalnih šolah dober pripomoček. Noben načelnik in odbornik obrtnih zadrug naj ne bo brez te knjige. Pisatelj deli vso stvarino v sedem poglavij različnega obsega. V uvodnem prvem, le eno stran obsegajočem poglavju, razpravlja pisatelj na kratko, kako naj bodo spisi sestavljeni, da so lahko umevni in lepi, v drugem poglavju na kratko opisuje firmo, prokurista, trgovsko družbo in napise na izvesnih tablah ter naslovnih listkih. V tretjem poglavju nas na štirih straneh seznanja z vsebino in obliko inseratov in drugih javnih naznanil trgovskega in obrtnega značaja. S pravim poslovnim dopisovanjem nas seznanja naslednje poglavje z več kakor 70 stranmi. Najprvo se opisujeta zunanja oblika pisma ter pisemska pošta, nato sledijo obširni popisi in praktični izgledi o krožnic, ofertov, naročilnih in drugih v obrtnem poslovanju navadnih pisem; določbe o brzojavkah zaključujejo to poglavje. Obrtnik bo brez težav našel vzorcev, ki jih rabi v svojem dopisovanju z odjemalci, dobavitelji in uslužbenci. Z ozirom na važnost denarnega in tovarnega prometa za obrtništvo je peto poglavje, kjer najdemo določila o poštnih in denarnih in o blagovnih pošiljkih, zelo bogato opremljeno z izgledi in vzorci. V šestem poglavju se na približno 60 straneh popisujejo in z izgledi pojasnjujejo vse važnejše listine, s katerimi ima obrtnik opraviti. Tu najdemo vzorce prejemnih, dobavnih, hranilnih, zastavnih in dolžnih pisem, pobotnic, nakaznic, delavskih in sličnih izprijčeval, menic, učnih in plačilnih pogodb, carinskih deklaracij, pooblastil in na koncu celo oporok. Najobširnejše je sedmo poglavje. V tem nas pisatelj na 120 straneh seznanja z vlogami do oblasti. Ta oddelek je poleg poglavja o trgovskih pismih in onega o trgovskih listinah najvažnejši v trgovskem in obrtnem spisju. To poglavje bo seznanilo učen-

ca obrtnih šol in obrtnika z obrtnim zakonoznanstvom in z mnogoštevilnimi vrstami vlog obrtnikov do oblasti. Opisana so tu obrtna oblastva in oblika vlog do istih, sestava in namen obrtnih in trgovskih zbornic, obrtnih sodišč, delokrog obrtnih sodišč, delokrog obrtnih nadzornikov, obrtnih zadrug in združenih inštruktorjev. Nastop samostojnega obrta povzroča se posebno novincem mnogo težav, vsled česar nam pisatelj natančno opisuje posamezne vrste obrtov, posebne pogoje za izvrševanje obrtov, zahteve pri zglastitvi svobodnih in rokodelskih obrtov in pri prošnjah za podelitev koncesioniranih obrtov. Poleg preglednega popisa o davščinah sploh in o finančnih oblastvih sta natančneje obdelana pridobitna in dohodarina. Tozadevni vzorci ne zadevajo le izjave in napovedi za te dve vrsti davkov, temveč tudi prizive in prošnje za odpis. Nato sledijo predpisi o podružnicah, o obratovnicah in obrtnih stavbah, o poslovojdih in zakupnikih, o nadaljevanju obrta po vdovah, o opustitvi obrta, o vpisu in izbrisu firme in prokure, o prostovoljnih razprodajah, o vpisu znamk in vzorcev, o prodaji smodnika in tobačnih izdelkov itd., o sodnem izterjavanju ter konkurznem in poravnalnem postopanju. Mnogoštevilni izgledi bodo tu marsikateremu obrtniku pomagali iz zadrege. — V tem oddelku opisuje pisatelj tudi zavarovanje proti bolezni in proti nezgodam delavcev in nas seznanja z vsemi potrebnimi vlogami o zavarovanju delavcev. — Z ozirom na pomen domovinstva najdemo tu celo vloge o domovinskih zadevah. — Škoda je le, da so se med tiskom te knjige izdali novi predpisi o kolkih in nov poštni red. Z novimi poštami in brzojavnimi pristojbinami nas seznanja sicer dodatek II., vendar pričakujemo, da bo zaslužni pisatelj po vojni izdal še kratek dodatek, v katerem se bodo vpoštevali vsi najnovejši, med tiskom knjige ali pozneje izdani predpisi, ki spreminjajo v knjigi obdelano stvarino. — Knjiga je prav temeljito sestavljena in nje vsebina pregledno razvrščena. Ti dve lastnosti jo bodeta priljubili med občinstvom.

Steska.

Napredak, naučno - pedagoška smotra. Izdaje Hrvatski pedagoško - književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Besariček. Saurednici: Davorin Trstenjak i Josip Škavič. Svsek I., LVIII. tečaj ima tale sadržaj: Teorijska pedagogija Milan Pejnović; K pitanju nastavnih osnov. Milan Šević; Kategorijski imperativ školske mladosti. Stjepan pl. Tomić; Tipovi zrenja, predočivanja i pamćenja. — Praktična pedagogija. Antun Tunkl; Upotrebljanje povjesnih izvora u obuci. Davorin Trstenjak; Pismeni sastavci po slikama. Danijel Katič; Dr. W. Lay o pravopisnoj obuci. H. Kreševljaković; Iz školskoga dnevnika. — Književna smotra: J. Š.: Stjepan Basariček; Povijest pedagogije. — Obzor po pedagoško svijetu. Davorin Trstenjak; Iz njemačke pedagoške književnosti. Dr. F. Higij-Mandić; Iz švajcarskoga školskoga života. — Manji članci i bilješke. Davorin Trstenjak; Nije nimalo teško među dobrima dobar biti. F. Raušemberger; Pedagoški aforizmi.

Iz naše organizacije.

Škupne zadeve.

Dar učiteljskemu konviktu. »Litijško učiteljsko društvo« je darovalo namesto venca na grob ranj. nadučitelju Fr. Kovaču iz Zatičine 10 K za učiteljski konvikt. Hvala!

Društvu Jubilejska samopomoč je treba poslati letnino za leto 1917. in 48. smrtni slučaj (Jos. Gregorin). Člani prejmo položnice z napisanimi zneski, ki so zapadli v plačilo.

Kranjske vesti.

— **S seje kranjskega deželnega šolskega sveta z dne 20. m. m. C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko.** Štev. 686. V Ljubljani, dne 30. januarja 1917. Cenjenemu uredništvu tednika »Učiteljski Tovariš« v Ljubljani. Z ozirom v tamošnjem listu z dne 12. januarja 1917 št. 1 priobčeno notico »S seje kranjskega deželnega šolskega sveta« se cenjeno uredništvo sklicuje se na § 19 tiskovnega zakona poživlja, da priobči v prihodnji številki »Učiteljskega Tovariša« na istem mestu in pod istim nadpisom sledeči popravek: Ni res, da sta učiteljski mesti na I. in II. mestni deški ljudski šoli dobila učitelja-nevojaka. Res pa je, da se nahajata učitelja Ludvig Ivnik in Anton Dragan, ki sta bila imenovana stalnim učiteljem na I. oziroma II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, v aktivni vojaški službi. — C. kr. deželni šolski svet. — C. kr. deželni predsednik: Attens.

FRAN ZORE.

Dne 1. februarja t. l. je umrl v Šmartnu-Tuhin starosta kranjskega učiteljskega tovariša Fran Zore, nadučitelj v p. Blage-mu možu bodi ohranjen časten spomin! Njegovi rodovini naše sožalje!

— **Koncerti Glasbene Maticе**, ki so bili napovedani na 6., 7. in 8. dan t. m., se niso mogli vršiti zaradi nastalih zaprek. Odbor razglša, da so razprodane vstopnice veljavne. V teku tedna doženo, ali in kdaj se bodo mogli izvršiti koncerti.

— **Deška ljudska šola v Trnovem na Notranjskem**, pod vodstvom tovariša Rudolfa Horvata, je zopet zbrala in odposlala: 3:5 kg robidnega listja, 18:7 kg Škart-papirja brezplačno in 105 kosovov božičnih daril.

— **Iz ljudskošolske službe.** Definitivno so imenovane učiteljice: Angela Peterlin-Stebaljeva v Fari-vasi, Julija Bantanova v Čatežu in Ivana Merharjeva v Strugi; Josip Wagner je imenovan za nadučitelja extra statum v Spodnji Šiški; premeščen je nadučitelj Anton Urbančič iz Ige vasi v Horjul in učitelj Josip Poljanec iz Rateč pri Zid. mostu na Bloke; za provizorično učiteljico na štirirazrednici na Koroški Beli je imenovana učiteljica Pavla Semanova; namesto obolevne učiteljice Alojzije Premkove bo suprirala v Rožnem dolu absolvirana učiteljska kandidatinja Olga Kraševčeva; za provizorično učiteljico na Raki je imenovana supletinja Ana Mencinova; za supletinjo na dekliški osemrazrednici v Šiški je nameščena praktikantinja Berta Pišlarjeva; na deški šoli v Marjanišču sta izstopila katehet p. Oton Kocjan in supletinja Fr. Suherjeva, vstopila pa katehet p. Gabriel Planinšek in absolvirana učiteljska kandidatinja Ivana Sušnikova; za provizorično učiteljico so imenovane: Viktorija Kregarjeva za Dražgoše, Marga Lillegova iz Tržiča v Kovor, Gabriela Pipanova s Trate za Poljane, Helena Černetova iz Mošenj za Smednik, Ivanka Sušnikova in Ljudmila Lederhasova za Škofjo Loko, Albina Bradaškova, Angela Hafnerjeva in Irma Cepudrova za Šmartno pri Kranju.

— **Na zadnji seji deželnega odbora kranjskega**, ki se je vršila dne 31. januarja 1917 na Dunaju ob priliki poklonitve cesarju Karlu in cesarici Citi, se je dovolila učiteljsvu draginjska doklada v znesku 80 K, podpora za otroka se je zvišala od 15 na 20 K; začasno nameščeno učiteljsvo prejme enako doklado, kakor stalno nameščeno. Na isti seji je ustanovil deželni odbor »Cesarice Cite kranjsko deželno ustanovo za otroka«. Za začetno temeljno glavnicu je dovolil vsoto 100.000 K iz deželnih sredstev.

— **Razpisano mesto ravnatelja na moškem učiteljsku v Ljubljani.** C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko razpisuje mesto ravnatelja na c. kr. moškem učiteljsku v Ljubljani, s katerim je združeno tudi vodstvo ženskega učiteljskega. Prošnje za to mesto je vlagati do 28. februarja 1917 pri c. kr. deželnem šolskem svetu za Kranjsko; nasloviti jih je na naučno ministrstvo.

— **Vprašanje glede nadučiteljskega in voditeljskega mesta na osemrazredni deški ljudski šoli v Spodnji Šiški**, o katerem se je razpravljalo dolgo časa in razburjalo prizadeto učiteljsvo, je slednjič rešeno, seve na tak način, ki jasno kaže, kakšne razmere vladajo v deželnem šolskem svetu kranjskem. Izvršeno imenovanje priča glasno, da večine naše najvišje šolske oblasti tudi v sedanjem resnem času ne vodi pravica, temveč slepa politiška strast; kaže nam pa tudi, kako prezira ta večina nasvete in sklepe podrejenih šolskih oblasti. Poglejmo malo v zgodovino te zadeve. Ko je bil stalni nadučitelj šišenski Fr. Lavtizar imenovan za namestnika mobiliziranega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika v Novem mestu, je poveril c. kr. deželni šolski svet vodstvo osemrazredne deške in osemrazredne dekliške ljudske šole v Spodnji Šiški najmlajšemu ondotnemu učitelju Josipu Wagnerju s 6. službenimi leti in prezrl mnogo starejšega, prav dobro kvalificiranega učitelja s 16. službenimi leti. Ne le da je poveril mlademu, neizkušnemu učitelju največji ljudskošolski zavod na Kranjskem, prezrl je tudi c. kr. mestni šolski svet ljubljanski, ki ima po § 11., odstavek II. dež. zakona z dne 23. oktobra 1912, dež. zak. št. 66, in po § 23., odstavek II. dež. zak. z dne 9. marca 1886, dež. zak. št. 11 edini pravico začasno nameščati učiteljsko oseboje. C. kr. mestni šolski svet ljubljanski je ugovarjal temu, da se mu kratijo po zakonu zajamčene pravice ter predlagal na višje mesto, da naj se mesto ali razpiše v stalno nameščenje, ali se bo pa poslužil svojih pravic. Ker ni bilo od c. kr. deželnega šolskega sveta

na ta predlog nikakršnega odgovora, je imenoval c. kr. mestni šolski svet na zadnji seji za provizoričnega voditelja v Sp. Šiški tovariša Iv. Petriča. Toda kaj se zgodi? V listih smo brali te dni, da je c. kr. deželni šolski svet imenoval na zadnji seji brez razpisa, brez vprašanja in predloga c. kr. mestnega šolskega sveta tovariša Jos. Wagnerja, ki ni vojak, za nadučitelja extra statum v Spo. Šiški. Tako se reže na Kranjskem naprednemu učiteljsvu kruh, tako se daje pravica temu ubogemu hlapcu Jerneju.

— **Dne 5. t. m. se je poročil ljubljanski šolski zdravnik** gosp. dr. Jernej Demšar, sedaj vojaški višji zdravnik, z gospodično Ivanko Sajovičevo, hčerko gospoda inspektorja južne železnice Karla Sajovica. Bilo srečno!

— **Odlikovanje.** Strokovni učitelj na kranjski kmetijski šoli na Grmu Fran Malasek, c. kr. poročnik v rezervi, ki služi že od začetka vojne in se je bojeval v Galiciji, na Poljskem in ob Soči, ter je bil že dvakrat ranjen, je bil odlikovan s Signum laudis.

— **Stotnik generalnega štaba Anton Lokar**, sin tovariša Ivana Lokarja, nadučitelja v pokoju, je dobil od nemškega cesarja Železni križ. Tekom vojne si je pridobil poleg več avstrijskih že tudi belgarsko in turško odlikovanje.

— **Tovariš Ivan Rihteršič**, nadučitelj v Bohinjski Srednji vasi in Marija Levstikova, učiteljica v p. pri Sv. Petru v Ljubljani, sta dobila častno svetinjo za 40letno zvesto službovanje. Čestitamo!

Štajerske vesti.

— **Tovariš Ivan Kelc**, nadučitelj v Novi Štifti pri Gornjem gradu, je postal c. kr. vladni komisar te občine. Opravljati mora vse občinske uradne posle, zra-ven še vse zadeve krajnega šolskega sveta, tudi denarne, vse posle šolskega vodstva, c. kr. poštne nabiralnice ter predsedništva Gornjegrajskega učiteljskega društva. Da, kjer je treba delati, tam mora biti učiteljsvo na prvem mestu, drugače pa — ?!

— **Štirikrat odlikovan.** Profesor na mariborskem učiteljsku dr. Ludovik Pivko, sedaj nadporočnik, je bil že četrtič odlikovan in sicer s srebrnim Signum laudis. Dr. Pivko je že od začetka vojne na bojišču. Na odlikovanju iskreno čestitamo!

— **V Mariboru so bile dne 5. t. m.** zaradi pomanjkanja premoga zaprte vse ljudske in meščanske šole. Občini se vpljub vsemu naporu ni posrečilo dobiti kuriva.

— **Nastopni gojenci učiteljskega v Mariboru** so leta 1915. in 1916. ob raznih frontah storili junaško smrt za svojo očetnjavo. Horvat Makso, obs. uč. kandidat, enol. prost.-četovodja (srebrna hrabr. kol. II. reda); Kropelj Alojzij, tretjeletnik; Kutara Adolf, abs. uč. kand., poročnik; Novak Franjo, abs. uč. kand., enoletnik korporal (sreb. hrabr. kol. II. reda); Ogrižek Bogomir, tretjeletnik, kad. asp. (sreb. hrabr. kol. I. reda); Polkrič Stanko, tretjeletnik; Stukelj Vladimir, abs. uč. kand., enoletnik; Sket Stanko, abs. uč. kand., kadet; Šumnik Jurij, abs. uč. kand., črnovoj. poročnik (voj. zasl. križec 3. reda na traku hrabr. kolajne); Zeilhofer Emerik, abs. uč. kand., enoletnik - korporal (srebr. krabr. kol. II. reda).

— **Na mnogih ljudskih šolah na Štajerskem** se je moral pouk ustaviti zaradi pomanjkanja — kuriva.

— **Naredbenik za štajersko šolstvo** je za leto 1917. naročnino zvišal; stane 6 K 50 vin. Izhaja I. in 15. vsakega meseca. Izdaja za slovenske šole se še vedno odlikuje po klasični — slovensčini.

— **Povišanje.** Učitelj v Trbovljah, Omersu Karol, je postal praporščak.

— **»Pädagogische Zeitschrift«** v Gradcu, glasilo »Zveze nemških učiteljev in učiteljic na Štajerskem« je pričela letos svoj 50. letnik. List je jel izhajati leta 1868. pod imenom »Innerösterreichische Schulzeitung«.

— **Vojna draginjska doklada za leto 1917** se bode štajerskemu učiteljsvu izplačevala v štirih obrokih, namreč: 1. marca, 1. julija, 1. septembra in 1. decembra. Pa kaj, ko se ta doklada skoro paralizira po vojni prikladi, ki se mesečno v davkariji odbije od normalnih prejemkov! Kakšna razlika med učitelji in državnimi uradniki... Učitelj je pač in ostane — trpin!

— **Šolski ravnatelj Anton Kosi v Središču** je uglasbil po narodnem napevu za tri glase pesem »V stranske jarku«. Tako besedilo kakor tudi napev ljudskošolskim otrokom prav ugajata. Delce toplo priporočamo v naročanje. I iz-

K poglavju „goriške slovenske gimnazije in njeni zaposlovalni tečajji v Trstu“.

Tržaški tovariš nas je opozoril na jako važno in zanimivo razpravo, ki jo je prinesla tržaška »Edinost« v zadevi goriške slovenske gimnazije in njenih zaposlovalnih tečajev v Trstu, ter izrekel željo, da bi tudi mi seznanili svoje bralce z vsebino tega aktualnega članka. Rade volje ustrezno izraženi želji in to tem raji, ker iskreno želimo, da bi se čimprej uresničili nasveti, ki jih stavi vrla »Edinost« na koncu priobčenih dopisov.

Okoli 350 slovenskih gimnazijcev goriške se je postalo brez pouka, ko je o binokostih l. 1915. izbruhnila vojna z Italijo. Kazun maloštevilnih premožnejših, ki so mogli nadaljevati svoje študije na kranjskih gimnazijah, so vsi drugi izgubili šolsko leto 1915/16.

Začetkom oktobra l. 1916. so se otvorili v Trstu zaposlovalni tečajji slovenske goriške gimnazije. Njih otvoritev je na zasebno prošnjo »Posredovalnice za goriške begunce v Ljubljani« dovolilo naučno ministrstvo z izrecno pripomočjo, da za njih vzdrževanje ne more prispevati ničesar. Te tečaje obiskuje okoli 100 učencev, med katerimi je kakih 60 nekdanjih učencev slovenske goriške gimnazije. Za učilnice se rabijo prostori, ki jih je mestna občina tržaška svoj čas rabila za ljudsko šolo, pa jih je po izpovedbi mestnega inženjerja g. Forestija iz zdravstvenih in šolskohigieničnih pomislekov opustila. Prostori res niso porabni zaradi slabe svetlobe, pomanjkljive razsvetljave in kurjave. V starih, pokvarjenih šolskih klopih, ki so bile narejene za ljudsko šolo obiskujoče otroke, učenci težko sede in težko pišejo. Tudi druga oprava teh prostorov, mize, table komaj odgovarjajo svojemu namenu. Tečajji nimajo na razpolago nikakoršnih učnih pripomočkov, ne za zemljepis, ne za zgodovino, ne za naravoslovje, ne za fiziko, tudi knjižnice ni. Razven 1000 K, ki jih je vodstvo prejelo od »Zadružne zveze v Ljubljani«, ni došla za učence od nikoder nikakva podpora. Zaradi draginje, ki je v Trstu še večja nego povsod drugod na Slovenskem, živijo učenci večinoma v velikem pomanjkanju vsega, kar tudi slabo upliva na šolski napredek.

Notranje ministrstvo je bilo svoj čas obljubilo ustanovitev konvikta in zaposlovalnih tečajev slovenske goriške gimnazije v Kromeržu. Kakih 100 učencev bi tam dobivalo brezplačno stanovanje, hrano, obleko in zdravniško pomoč; drugi premožnejši, ki bi hoteli tudi obiskovati tečaje v Kromeržu, bi morali plačevati nizko šolnino. Zdaj je notranje ministrstvo to ustanovitev opustilo z motivacijo, 1. ker je bilo pre malo prosilcev in 2. ker obstoje že zaposlovalni tečajji v Trstu. Razen obiskovalcev teh tečajev in onih, ki so na kranjskih gimnazijah, ostanejo na ta način vsi drugi nekdanji učenci slovenske goriške gimnazije, bodisi da žive še doma, ali v begunskih taborih, drugo leto brez pouka.

Od druge strani pa smo prejeli: Med dogodki zadnjih dni je za naše domače razmere pač najvažnejši ta, da je ministrstvo za notranje stvari odtegnilo dovoljenje za ustanovitev tečajev in konvikta za goriško slovensko gimnazijo v Kromeržu in sicer zaradi nezadostnega števila priglavljenih obiskovalcev in zaradi tega, ker so že ustanovljeni slovenski zaposlovalni tečajji v Trstu.

nikaka zasluga, to je dolžnost! Članstvo le tako nudi vsakomur udobnosti; ne tako pa — snovanje društev... Kdor se je s tem že pečal, mi bode pritrnil. Marsikaj mi tozadevno vedel pripovedovati. Naj povem le eno!

Bilo je nekako pred 27. leti. Služboval sem tačas v kraju, ki pripada eni največjih občin na Slovenskem. Čeravno je bilo prebivalstvo tega kraja skoro zgolj slovensko, je vendar imelo ob vseh krajnjih zadevah odvažno besedo par — Nemcev. Tako je torej prišlo, da je bil predsednik krajnemu šolskemu svetu, ki sem mu bil podrejen, tudi Nemec in sicer Nemec hude vrste. Ta mož, ki mu nikdar nisem storil ničesar hudega, mi je delal napotja, kjer je le mogel. Mrzil me je, ker nisem zatajil svojega rodu... Ob tem preganjanju je največ trpela uboga moja obitelj. Meni samemu »šolski oča« ni mogel prav do živga; ni šlo pa ni šlo. »Pa mora iti!« si je mislil hudomušnež ter tuhtal in tuhtal, da me zaloti pri kakšnem zlodejstvu... Snovala se je liste čase v nas Slovincih večja učitelj-

Iz zadnjega stavka se da sklepati, da se prošnje dijakov zaposlovalnih tečajev v Trstu niso niti upoštevale, in tako je bilo število drugih priglavlencev menda res nezadostno.

V gmotnem oziru je ta odlok ministrstva notranjih stvari težak udarec za dijakove goriške slovenske gimnazije in s tem tudi za zavod sam. Dijaki italijanske narodnosti z Goriškega so imeli že v šolskem letu 1915/16. svoj konvikt na Dunaju in v Gradcu, slovenski dijaki pa so s prav malimi izjemami to leto izgubili. S tem, da je padel konvikt v Kromeržu, bo za mnoge dijakove goriške slov. gimnazije izgubljeno tudi drugo šolsko leto.

Zato prosimo vse uplívne činitele, ki so morda pripomogli k temu, da ostanejo gimnazijski zaposlovalni tečajji v Trstu, naj delajo na to, da da vlada tista sredstva, ki bi jih bila potrosila za Kromerž, na razpolago Trstu, da se zamore zavod tukaj krepko razviti. Prostor, ki niso za šolo čisto nič pripravi, pomanjkanje učnih pripomočkov, beda dijakov itd. so ovire, ki izključujejo vsak napredek. Če se razmere temeljito ne izpremenijo, bo zavod le žalostno životaril, kar ne bo ne mladini in ne narodu v korist.

Ustanovi naj se konvikt tukaj v Trstu, da lahko nadaljujejo študije tudi tisti dijaki, ki žive raztreseni po raznih taboriščih ali so še v domovini — pa so brez sredstev. Le če se to doseže, bo imela korist ne samo naša slovenska mladina, temveč tudi naša narodna stvar.

Rade volje priznavamo, da je vse gola resnica, kar nam povesta napisana dopisa.

Stvar je torej taka, da moramo računati edino le z zaposlovalnimi tečajji v Trstu in z morebitno izpopolnitvijo v normalen zavod, državno realno gimnazijo. Prva podlaga za to je pač tu, a vse drugo manjka, kakor kažeta gornja dopisa, ki izhajata iz najboljših poučenih krogov. Česa je torej treba, da se uresniči izražena želja po c. kr. realni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Trstu?

1. Treba je, da vlada naredbenim potom začasno premesti goriško c. kr. državno gimnazijo s slovenskim učnim jezikom v Trst in da zavodu na razpolago sredstva, ki bi jih dajala konviktu in tečajem, oziroma gimnaziji v Kromeržu, ali da zahtevamo, kar je edino prav: vlada naj da zavodu v Trstu na razpolago, kar bi bila dajala c. kr. gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici. To je dolžna ustanovljenemu zavodu in dolžna prebivalstvu dežele, ki z brezprimerno vdanostjo in požrtvovalnostjo prenaša bridkosti in težave vojne ter izpolnjuje do skrajnosti svoje domoljubne državljanske dolžnosti.

2. V Trstu naj se za čas nenormalnih razmer ustanovi konvikt za goriške slovenske gimnazije-begunce in se jim tako omogoči nadaljevanje gimnazijskih študij, kakor se je omogočilo njihovim tovarišem italijanske narodnosti.

3. Za zavod v Trstu naj se preskrbe primerni prostori, kar ni težko, ker ima gotovo mestna občina po zatvoritvi dveh svojih srednješolskih zavodov take primerne prostore na razpolago.

4. Za zavod naj se preskrbe potrebna učila, kar je z ozirom na to, da se nahaja v Trstu več podobnih državnih zavodov, tem lažje, ker bi ti zavodi vsaj izpočetka mogli v tem pogledu pomagati preganemu zavodu, za katerega se bodo pozneje najbrž itak morala iznova nabaviti vsa učila.

5. Poskrbeti je treba tudi za učiteljski zbor, ki je nameščen na zavodu, v enaki meri, kot bi bilo poskrbljeno na Moravskem, ker tudi v Trstu opravlja svojo službo izven stalnega službenega kraja.

ska združba. Član osnovalnega odbora te združbe sem bil tudi jaz. Seve to je bil velik greh v očeh ljubeznivega mi šolskega očeta! — Moj služben kraj je bil tudi sedež oddelka občinskega urada. Načelnik temu oddelku je bil kajpada tudi naš velemožni šolski oče. Kot takemu mu je bilo »in politicis« razpolagati nad žandermerijo. Hic Rhodus, hic salta! — Nekega dne opoldne — ravno sem bil pri obedu s svojo družinico — potrkala nekdo na vrata mojega stanovanja. Vstopi orožnik z nasajenim bodalom, pristopi k meni ter me pozove, naj se izkažem glede snovanja panslavističnega društva! Jaz se na kratko odrežem, da nisem nikdar snoval političnega društva ter da sem za vse svoje delo odgovoren le šolski oblasti. Ta me bo že poklicala na odgovor, ako sem se v čem pregrešil. Sicer pa se mi naj pove, kdo je ukazal, mene tozadevno nadlegovati v mojem privatnem stanovanju! Orožnik odvrne: »Oni, ki je tudi Vaš predstojnik!« Na to jaz: A tako, zdaj vem; torej g. X.! — Njemu se nimam odzvati, le recite mu!

Upamo, da stori vlada in drugi činitelji, ki jim je ležeče na tem, da se ohrani našemu narodu na Primorskem ta edini slovenski zavod, vse, da se uresniči ta opravičena zahteva. Čudno bi bilo, da bi se sedaj, ko se na vseh koncih in krajih naše države s tako resnostjo poudarja velevažnost nas Slovencev, nas Jugoslovancev za monarhijo, ne mogla spraviti na noge ena sama slovenska gimnazija v kraju, ki je sedaj najprimernejši za njo! Kaj bi porekli beneški Slovenci, če bi vedeli za te naše križe in težave!

Učiteljstvo in država.

Strašne so žrtve, ki jih zahteva ta bratomorna vojna od vseh slojev prebivalstva, ali z mirno vestjo lahko trdimo, da prispeva učiteljstvo relativno največji kontingent vseh žrtev, najsibode v strelskem jarku ali v zaledju. Vsaka akcija v prid vojne, ali kar je s to v zvezi, najde pri učiteljstvu topel odmev. To vedo naše šolske oblasti prav dobro, zato nas tudi vsak trenutek bombardirajo z različnimi dopisi in navodili. Mi jim tega ne zamerimo, nasprotno, vedno smo pripravljeni in drage volje prevzamemo vsakršno delo, da je le v prid naši ljubi Avstriji. Za nas nič, za državo vse, to je naše geslo, ko je domovina v nevarnosti.

Slišijo se glasovi o miru. Sicer so zaenkrat utihnili, ali pojavili se bodo še s tem večjo silo. Vsaj je tudi sovražnik, to je tisti del, ki živi na bojnem polju, ki v resnici žrtvuje kri in življenje za svojo domovino, sit nečloveškega klanja ter pošilja vsak dan k Vsemogočnemu vroče želje za skorajšnji konec. Mir pride in morda prej, kakor si sami nadejamo.

Takrat pa stopi tudi učiteljstvo, ta ubogi hlapec Jernej, pred državo ter zahteva enkrat tudi sam svojo pravico. Učiteljstvo si teh grozljivih ran, ki jih je zadala vojna, ne more samo zaceliti, tudi dežela ne, ampak v to je poklicana edino država. Po vojni se bo šolstvo reformiralo, po vojni se mora tudi učiteljevo socialno stanje zboljšati. Naj nam nihče ne ugovarja, da ni denarja. Kjer se dobe milijarde, tam se bo dobilo tudi par milijonov za učiteljstvo. Ne trdimo, da bi ne bilo treba premagati marsikaterih težkoč. Dobre volje je treba in vse bo šlo.

Velikega pomena za nas je, kaj bo s preskrbo učiteljev - invalidov, to je onih, ki so za vsako duševno in telesno delo nesposobni. Popolnoma pravično je, da dotični tovariši, ki so krvaveli za državo, ne bodo prikrajšani, da njihova eksistenca ne bo ogrožena. Država naj pokaže svojo hvaležnost do učitelstva s tem, da bo vsak učitelj-invalid deležen tistih prejemkov in ugodnosti, kakor njegov tovariš, ki je ostal doma. Tam pa, kjer je vihrala bojna vihra, kjer so uničeni domovi, pokončano borno imetje, tam naj priskoči na pomoč v obliki kake podpore ali nagrade. V začetku bodo stroški res veliki, a od leta do leta manjši, ker jih smrt sčasoma poravnava.

Za one učitelje pa, ki so ostali duševno čili, za pouk zmožni in ki so pohabljeni, naj odpade ona postavna določba, da bi zaradi tega ne bili sposobni za poučevanje. Ena sama roka ali lesena noga naj jih ne izključuje od pouka. Otroci se ne bodo izpodtikali nad tem, marveč smatrali morajo to le kot časten dar na žrtvniku domovine.

Veliko dela čaka učiteljstvo po vojni. Spremenile se bodo razmere. Tudi za učiteljstvo se morajo. Trdi boji nas čakajo, ali končno doživimo dan zmage, če bomo edini.

— In nadaljujem: »Da pa boste vedeli, da nisem bil član kake snovitve, ki bi bila nevarna ali protipostavna, Vam povem, da je vlada pravila snujočega se društva že — potrdila«. Pa pokažem žandar-mu dotično uradno intimacijo. — »Die k. k. Statthaltereifandes nicht für geboten, die Gründung des angestrebten Vereines, resp. Verbandes, zu inhibieren.« — In mož jo je odkuril zdajci urnih krač ter se nekako v zadregi opravičeval. —

Odslej pa sem imel mir pred ljubeznivim šolskim očetom!

Zdravo!

Slamoštev.

**Naročajte in širite
naš list!**

Pismo z bojnega polja.

Zanimivo je Tvoje pismo, ki ga nam pišeš z bojnega polja. Iz pisma razvidimo, da si prav dobro poučen o razmerah, v katerih živimo učitelji tu v zaledju; pa kaj mi, saj se ne ozirajo niti na Vas, ki branite z orožjem v roki dom in cesarja. Da izve javnost kakšno mnenje in razpoloženje vlada med učitelji-branitelji domovine, objavimo s Tvojim dovoljenjem Tvoje pismo v odlomkih.

Prijatelj piše med drugim: ... Pisal mi je nekdo, da so mi dali učiteljsko mesto v Škofji Loki. Ne vem nič pozitivnega o tem! Tovariš G. mi je sporočil svoj čas, da sem zletel na vseh zaprosenih mestih, kakor še mnogo drugih, ki jim je čast braniti domovino z orožjem. (Prav je imel tovariš G., še Škofje Loke Ti niso dali! Pripomnja ured.) Črnomaljski c. kr. okrajni šolski svet mi je baš danes poslal odlok, da je nadučiteljsko mesto v Črnomlju oddano v druge roke. — Po vojski bomo seveda malo drugače računali nego smo bili prej vajeni. Če nam je čast, da že celo kopo mesecev (jaz že skoro dve leti!) branimo dom in cesarja z orožjem v roki in pogrešamo pri tem najprimitivnejših udobnosti življenja v samopozabi in v blagor države, bomo imeli po vojni, s hrabrostnimi svetinjami na prsih, najmanj pravico tirjati zasluženi kruh! Hlapci ne bomo smeli biti več! Zdaj naj le merijo tisti lojalni kruhorezci, ali odmerili bomo mi z odločnim pritiskom! Pri teh razmerah nikakor ne sme ostati! Kdor je tvegval življenje za dom in cesarja, se ne bo pustil kar tako zlahka odrediti od kruha. — V snegu in mrazu garamo, da se ne da povedati. Vendar tožijo samo živci, želodec ne pogreša nič...

Tako piše prijatelj. Ne čudimo se, da je nejevoljen in razburjen. Vzgleden učitelj je, ki mu je na srcu samo vzgoja in izobrazba slovenske mladine, delaven na kulturnem polju in vnet za blaginjo svojega naroda. Hrabro se bori sedaj že dve leti na vzhodni in zahodni fronti in brani domovino, pa poprosi za ponižno učiteljsko službo na štirih krajih, pa mu odbijejo vse!? Čudno se glasi to, in še neverjetnejše se vidi vsakemu razsodnemu človeku, ako povemo, da je ta učitelj tudi poročnik v rezervi.

Josip Gregorin.

V svojih načelih trdna, neomajna korenina je usahnila. Josip Gregorin, nadučitelj v p. na Viču pri Ljubljani, je umrl dne 30. m. m. Umrl je po dolgotrajni in mučni bolezni, jako čislani in spoštovan v naših vrstah. Iz našega kroga je stopil mož, ki je bil s svojo osebnostjo, s svojimi posebnimi nazori pristen tip neustrasnega, odkritosrčnega novodobnega učitelja. Kar je spoznal za pravo, od tega ni krenil niti za korak in naj je ostal tudi osamljen sredi svojih tovarišev. Bil je velik nasprotnik praznih fraz in še večji sovražnik klečeplazstva.

Tovariš Gregorin je bil rojen v Ljubljani leta 1858. Leta 1876. je dovršil ljubljansko učiteljsko, usposobljenostni izpit je napravil leta 1881. in je bil leta 1882. stalno nameščen. Prva njegova služba je bila v Zalogu pri Komendi; mnogo let je služboval na Črnučah, odtod pa je bil imenovan za učitelja na Viču, kjer je po smrti tovariša Marna postal nadučitelj. Povsod, kjer je služboval, ga je ljudstvo spoštovalo in čislalo. Neumorno delaven je bil v šoli in zunaj nje. Prav posebno marljivo je deloval v naših organizacijah. Bil je več let predsednik »Učiteljskega društva za šolski okraj ljubljanska okolica«. Za časa njegovega načelstva je bilo to najmočnejše učiteljsko društvo na Kranjskem. Kako veliko zaupanje je vžival med učiteljstvom, je pokazalo učiteljstvo s tem, da ga je več period zaporedoma izvolilo za zastopnika v c. kr. okrajnem šolskem svetu. Resen in časten mu je bil ta posel, pravica in resnica pa njegovi voditeljski. Tudi tovarišu nasprotnega mišljenja ni vede in hote storil krivice. Učiteljstvo domačega okraja ga je poslalo na dve deželni učiteljski konferenci. Še sedaj se spominjajo njegovi sodelegati, pa tudi drugi starejši tovariši, kako neusmiljeno je bil na prvi izmed teh konferenc postopanje in delovanje nekaterih krajnih šolskih svetov v deželi in končal svoj znameniti govor s stavkom: »Und kommt der Bauer...« itd. Za ta izrek ga je poklical predsednik k redu. Na drugi deželni učiteljski konferenci je bil pokojnik edini nasprotnik razbitju deželne učiteljske konference. Noben najgubočeje zamišljen govor, noben še tako temeljit do-

Splošni vestnik.

vod stane 12 vin., 20 izvodov stane K 2-10, 30 izvodov K 2-70, 50 izvodov K 4-60, 100 izvodov K 8-50. — Partitura za spremljevanje pesmi na harmoniju ali klavirju stane 50 vin.

—š— **Odlikovanja.** Učitelj v Podčetrtku, Franjo Lovrec, je dobil vojni križec II. reda za civilne službe. — Šolski ravnatelj in župan v Trbovljah, Gustav Vodušek, je postal cesarski svetnik. — Odlikovani so naslednji absolventi vojniki učiteljskega v Mariboru: Bezjak Adolf, poročnik v r., hrabr. sreb. kol. II. reda; Čepič Makso, sreb. hrabr. kol. I. reda; Gnišček Edmund, poročnik v r., sreb. hrabr. kol. II. reda; Groznik Josip, praporščak v r., bron. hrabr. kol.; Herič Friderik, enoletnik - četovodja, sreb. hrabr. kol. I. reda; Kotnik Vilibald, praporščak v r., sreb. hrabr. kol. II. reda; Lorber Alojzij, poročni kv r., sr. hrabr. kol. II. reda; Omersu Rudolf, poročnik v r., sreb. hrabr. kol. in Signum laudis; Petek Albin, poročnik v r., sreb. hrabr. kol. II. reda; Pihak Julij, enoletnik-korporal., bron. hrabr. kol.; Tominc Avgust, praporščak v r., bron. hrabr. kolajno.

Tržaške vesti.

—t— **Na trgovski akademiji v Trstu** se odpravi komercialni tečaj za invalidne častnike in podčastnike. Oglasiti se je potom pristojnega poveljstva. Priglasenci morajo znati nekaj laščine. Nekako čudno se glasi za sedanje razmere zadnji dostavek. Ali vživa laščina še vedno privilegij na Primorskem?

—t— **Poročil** se je gospod Gracijan Štepančič, veletržec v Trstu, z gospodično Marico Gregoričevno, bivšo učiteljico in našo nekdanjo marljivo sotrudnico. Novoporočencema mnogo sreče!

—t— **Kopersko c. kr. učiteljske** se je otvorilo dne 1. februarja v Trstu, via del Torrente 12. Ustno ali pismeno vpisovanje v II., III. in IV. tečaj se je vršilo pred označenim dnevom v Kopru. Za sedaj so se sprejeli samo taki, ki so že obiskovali kako učiteljske. Sprejemale so se tudi dijakine.

—t— **Dvojna mera.** Državnim uradnikom v Trstu je bila začetkom oktobra l. l. nakazana in izplačana posebna enkratna draginjska doklada. Državno učiteljstvo pa jo je prejelo šele 20. decembra, torej dva in pol meseca pozneje. Državno uradništvo je prejelo novo vojno doklado že koncem decembra l. l., učiteljstvo pa 1. januarja t. l. ni prejelo ne stare ne nove vojne doklade, ravno tako ni dobilo nazaj dne 1. decembra vplačanih zneskov za kolek, penzijo itd., kar bi se moralo zgoditi takoj po ukazu c. kr. ministrstva. Ista velja za 1. januar t. l. Gospodom pri računskem oddelku c. kr. namestništva tržaškega kličemo v spomin in nebo vpljoči greh: delavcem in najemnikom zaslužek zadrževati in odtrgovati.

Iz Prage.

Kruh in šola. Splošno pomanjkanje premoga je prisililo češkega namestnika, da je v interesu preskrbe s kruhom poblastil okrajne oblasti, da v nujnih slučajih, ako premoga ni mogoče na drug način dobiti, se prepuste zaloge šol pekcom, ako bi bila preskrba s kruhom ogrožena z zatvoritvijo pekarij. Preskrba z živili je tako velikega pomena, da je moral namestnik pustiti na strani pedagoške posledice in se vdati posledicam pomanjkanja kruha.

Ljudsko šolstvo na Češkem. Deželni šolski svet v Pragi je izdal poročilo o ljudskem šolstvu na Češkem za koledarsko leto 1915. Po tem poročilu je bilo v letu 1915 v kraljestvu 626 meščanskih in 5707 ljudskih šol; od tega v čeških okrajih 385 meščanskih in 3336 ljudskih šol, v nemških okrajih 241 meščanskih in 2371 ljudskih šol. Deških meščanskih šol je bilo 360, deških ljudskih 266. Izmed ljudskih šol je bilo 1112 enorazrednic, 1740 dvorazrednic, 982 trirazrednic, 382 štirirazrednic, 1145 petirazrednic, 112 šestirazrednic, 12 semenrazrednic, 5 osemrazrednic. K temu spada še 239 ekspoziur in 12 ekskurendnih šol. Skupno število razredov vseh šol znaša 19224. 3920 šol je imelo celodnevno, 929 poldnevno in 858 deloma celodnevno poldnevno pouk. S češkim učnim jezikom je bilo 3368, z nemškim pa 2339 šol. V letu 1915 je bilo na novo odprtih: 2 meščanski in 14 ljudskih šol z 99 razredi, razpuščena nobena, pač pa je bilo opuščeno 46 razredov. Otroških vrtcev je bilo v deželi 401; 126 čeških, 275 nemških. Otroških zavetišč je bilo nemških 67, čeških 100 — skupno 167. Češka spada med avstrijske kronovine, ki imajo posebno razvito šolstvo. Meščansko šolstvo tam — in pri nas. Skoro se nas nehote politi strah in puščoba.

Pripomba. »Slovenec« je ponatisnil po »Učiteljskem Tovarišu« Cončevu pesem »Živi cesar Karel!« Pripominjamo, da je med časopisjem običaj, da se pri ponatisu posameznih aktualnejših spisov navede tudi vir. To je menda »Slovenec« pozabil. Ne bili bi tega »pripominjali«, ko bi ne bil »Slovenec« napisal »pripombe«, ki se tiče članka o goriški slovenski gimnaziji, ki ga je posnel naš list po »Slovincu«. Ne bodite ob času, ko se dela na spravo slovenskih strank, tako malenkostni.

Ustanovitev medicinske fakultete na zagrebški univerzi. Pri razpravi o proračunu deželnih fondov v hrvatskem saboru je stavil poslanec Milan Rojč predlog za ustanovitev medicinske fakultete na zagrebški univerzi. Dotični fond je sedaj dovolj velik, da se bodo dali stroški pokriti. Na univerzi obstoja tudi že več institutov medicinskega značaja, na razpolago so izborna kvalificirane učne moči. Število dijakov bi bilo več kot zadostno: vsako leto odhaja okrog 500 Hrvatov, Slovencev in Srbov študirat medicino. Sekcijski šef za prosveto dr. Tropsch je v imenu vlade izjavil, da obstojajo sicer še nekatere težkoče, da pa se vlada popolnoma strinja s predlogom in da bo v najkrajšem času ustanovila medicinsko fakulteto.

Slovensko sirotišče in slovenski otroški vrtec v begunskem taboru v Wagnu pri Lipnici so slovensko otvorili dne 25. januarja t. l. Pri otvoritvi so bili navzoči zastopniki ministrstva in štajerskega namestništva. Prisostvovalo je tudi več drugih gostov. V sirotišnici je sedaj 24 otrok, 16 dečkov in 8 deklic. Prostora je še, in se lahko sprejme nekaj begunskih sirot pod 14 letom. Prošnje naj se naslove na Barakenverwaltung Leibnitz.

Z jako laskavami besedami priporoča tržaška »Edinost« z dne 15. m. m. slovenskim starišem izvrstni naš mladinski list »Zvonček«. V nedeljo 21. t. m. pa je prinesla dolg članek o pisateljski petindvajsetletnici Zvončkovega urednika in našega prvoboritelja E. Gangla.

Poslednji Bolgari v ruskih šolah. Do l. 1878. so hodili Bolgari na srednje in visoke šole le v Rusijo in nekoliko tudi na Češko. V Rusiji so študirali na ruske državne stroške in ob podporah ruskih brodelnih društev. Ko so bili osvobojeni in so dobili svojo lastno vlado, so jeli hoditi tudi na druge šole v Evropi, študirali na njih iz svojih ustanov, iz podpor bolgarske vlade, a se je tudi leto za letom med njimi množilo število onih, kateri so bili dosti denarni, da so v tujini študirali na lastne stroške. Stefan Štambulov je odprl mladim Bolgarom, ko je bil v drugi polovici osemdesetih let na krmilu bolgarske vlade, široko cesto, v središču zapadne kulture, ali še zmeraj jih je bilo veliko število, ki so hodili na Rusko. Šele v poslednjih petih letih je nastal popoln preobrat, ko so se Bolgari k Nemcem nagnili popolnoma, spoznavši v njih svoje mojstre in vzore v kulturi, v vojaštvu in v narodnogospodarski organizaciji. Ministrski tajnik C. S. Aranudov, o katerem so v poslednjih dneh poročali listi, da je bil odposlan na Nemško, da bi tam proučeval nemško šolstvo in učne metode, po katerih naj bi se preosnovale šole na Bolgarskem, se je že vrnil v Sofijo in je podal vladi poročilo o uspehu svojega popotovanja. Sočasno je bila pretrgana poslednja nitka, ki se še Bolgare vezala na ruske šole. Izmed sto in sto Bolgarskih dijakov so ostali v Rusiji v teku tridesetih let samo trije slušatelji duhovne petrograjske akademije. Ti so bili sedaj, kakor so sofijski listi poročali, iz rečenega zavoda izključeni na prošnjo svojih tovarišev Rusov, Grkov in Rumunov, ki so pred rektorjem akademije oznanili, da nočejo z Bolgari sedeti na istih klopih, niti bivati z njimi vred pod eno streho. Njih želji je bilo ugodeno.

Nemško učiteljstvo zahteva jasnosti. Najmarjivejša stranka v Avstriji je nemški »Nationalverband«. To se ji mora priznati. Poslanci te stranke so neprestano pokoncu. Zdaj zborujejo tu, zdaj tam. Posvetujejo se in ukrepaajo, kako bi uresničili svoje ideale in dosegli svoje zahteve. V ministrskih palačah so kar doma! Danes »bombardira« ta, jutri oni ministrskega predsednika in mu razlaga, da je blagor Avstrije in srečna njena bodočnost odvisna od tega, če ugodi zahtevam »Nationalverbanda«, ako uzakoni nemški državni jezik, izloči Galicijo in razdeli kraljevino češko v okrožja. To so najsrčneje želje te stranke, ki jih zopet in zopet povdarjajo na vsakem zborovanju. Točke o preosnovi ljudskega šolstva pa zaman iščemo v programu te stranke. Zaraditega je vznemirjeno nemško učiteljstvo. »Nationalverband« je zopet zboroval dne 16.

januarja 1917 na Dunaju. Razgovor je bil o bodočem parlamentarnem delovanju. V poročilu o izvršenem posvetovanju pa ni govora o preosnovi ljudskega šolstva in niti z eno besedico se ne omenja, kakšno stališče hoče stranka zavzeti glede razvoja ljudskega in meščanskega šolstva. Posebno je vzevirila nemško učiteljstvo ta-le točka: Reforma državne uprave naj se izvede, samouprava dežel in občin naj se obdrži. Zaradi te točke zahteva nemško učiteljstvo pojasnila, ker se zahteva podražavljenja ljudskega in meščanskega šolstva nikakor ne vjema z deželno avtonomijo. Jasnosti pa zahteva še posebno zaradi tega, ker se je »Nationalverband« zvezal in združil z nemškimi krščanskimi socialci in hoče vzajemno postopati z njimi. Krščanski socialci pa ne dajo po nobeni ceni iz rok deželne avtonomije v šolskih zadevah. V boju za podražavljenje ljudskega in meščanskega šolstva hoče nemško učiteljstvo vedeti, v kakšnem razmerju je v tem pogledu s političnimi strankami — clara pacta — ker si hoče po tem uravnati in določiti svojo taktiko. Nam se vidi, da vodi »Nationalverband« nemško učiteljstvo za nos. Le poglejmo njegove zahteve, njegov program. Za uresničenje teh zahtev proda vsak poslanec »Nationalverbanda« svoje svobodomiselnje pričanje, avstrijski parlamentarizem, ustavo, proda se z dušo in telesom klerikalizmu. In prav nič ne dvomimo, da bi ne izdali ti ljudje tudi Hasnerjevega ljudskošolskega zakona.

Razgled.

— **Potres v Brežicah ob Savi in okolici.** Dne 29. m. m. dopoldne smo čutili v Ljubljani rahle potresne sunke. V Ljubljani ni napravil potres nikakršne škode. Hudo so pa prizadete po potresu Brežice na Štajerskem, Krška vas in Čatež ob Savi na Kranjskem. Ti kraji so tako poškodovani, da se je ljudstvo moralo izseliti. V Brežicah je razsul potres mnogo hiš, frančiškanski samostan, poslopje okrajnega glavarstva, notarjevo hišo in še mnogo drugih. Tudi vsa druga poslopja so močno razpokana, nobena hiša ni ostala cela. Ljudje prebivajo po železniških vozovih in vojaških šotorih. Postavili so na prostem tudi vojaške kuhinje. Žal, da so tudi človeške žrtve. Ubilo je vdovo, gospo Voglar. — V Krški vasi je bil potres še silnejši. Tu je več hiš, popolnoma porušeni. Tudi lesene kočje niso porabne za stanovanja. Ljudje so se nastanili v gospodarskih poslopih. Južna železnica je dala na razpolago več voz za stanovanja. Podsuta sta bila dva fanta, ki so jih pa hitro odkopali izpod razvalin in rešili smrti. Iz Ljubljane so hitro poslali pomoč. — Na dan katastrofe je že prišel iz Ljubljane v porušene kraje kranjske, deželni predsednik grof Attems, 31. m. m. pa štajerski cesarski namestnik grof Clary. Prišel je v Brežice tudi cesarjev brat, nadvojvoda Maks, in izročil po cesarjevem naročilu okrajnemu glavarstvu v Brežicah in okrajnemu glavarju v Krškem po 7500 K v podporo tako hudo prizadetemu prebivalstvu.

— **Pomanjkanje premoga v Monakovem.** Iz Monakovega poroča »Neue Freie Presse«: Zaradi prometnih težav in trajne hude zime je že nekaj časa sem po-

manjkanje premoga napotilo generalno poveljništvo, da je ukrenilo zelo stroge odredbe. Poraba premoga se mora pri zasebnikih, oblastvih in vojaštvu skrbiti na najpotrebnejše. Vse šole in državne zbirke, vsa gledišča, zasebna in tudi kraljeva, kinematografi, koncertne dvorane, zborovalnice itd. se zapro. Samoobsebi umevno odpadejo za ta čas prepovedi vsi napovedani koncerti in podobne prireditve ter tudi vsa politična in druga zborovanja. Dvorno gledišče bo za čas, dokler bo zaprto, plačevalo nameščencem njihove prejemke in pričakuje se, da enako store tudi zasebna gledišča. Policijska ura, doslej ob pol 12. zvečer, se določa na 10. zvečer. Ob tem času se morajo zapreti vse gostilne, kavarne, društveni in družabni prostori, v katerih se oddajajo jedi in pijače. Gostom se sme streči samo v enem glavnem prostoru, vsi ostali prostori ostanejo zaprti. Za porabo kinematografov, gledišč itd. določeno kurivo se zapleni v prid monakovski občini in če bo treba, zapleni tudi kurivo gostilniških obratov. Stisniti se morajo tudi zasebna gospodarstva. Mestni magistrat mora spozadumno z organizacijo prodajalcev premoga urediti oskrbovanje posameznih obratov in zasebnih gospodarstev s premogom. Te odredbe generalnega poveljništva, ki se označajo kot prehodne, so stopile v veljavo dne 2. februarja.

— **Največje mesto na svetu** je danes New York. Newyorška trgovinska zbornica je objavila sedaj statistiko, po kateri je New York štel ob začetku letošnjega leta 7 in pol milijona prebivalcev. Potemtakem je New York sedaj največje mesto na svetu, ker je London štel leta 1913. samo 4,518.191 prebivalcev, vse londonsko policijsko okrožje pa 7,251.358.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Kranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. januarja 1916 K 28.706-99

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

V zadnji številki je nekaj prav hudih napak, ki jih je treba popraviti. Že v naslovu prvega članka mora stati »podražavljenje« in ne »podražavljanje«. V istem članku v prvi koloni, v drugem odstavku, v četrti vrstici beri »kjer« in ne »kje«. V začetek druge kolone ravno tam so se urinile kar tri cele vrstice, ki spadajo v članek »Odgovor četverozveze na Wilsonovo noto« in se morajo uvrstiti v prvo kolono, v drugi odstavku za 4. vrstico.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Po kratkem, težkem trpljenju je v soboto dne 3. svečana preminul, previden s tolažili sv. vere v Sežani na Krasu naš dobri, nad vse ljubljani sin in brat, gospod

Fran Wessner

c. kr. okrajni gozdar

Truplo nenadomestljivega pokojnika se je prepeljalo iz Sežane v Ljubljano in se je vršil pogreb nepozabnega rajnika v torek, dne 6. svečana ob 4. uri popoldne iz Kolodvorske ulice št. 20. na pokopališče k sv. Križu.

Sv. maše zadošnice se bodo darovale v več cerkvah.

Obenem izrekamo za obile dokaze srčnega sočutja, ki so nam došli povodom bridke izgube našo najtoplejšo zahvalo. Osebito pa se zahvaljujemo slavnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu v Sežani in pokojnikovim prijateljem, ki so omogočili, da se je njega truplo zamoglo prepeljati v Ljubljano. Zahvaljujemo se spoštovanim Sežančanom, ki so mu na ta ali oni način lajšali zadnje življenske trenutke, se v tako obilem številu poslovili od njega in ki so mu s cvetjem okrasili krsto; srčna naša zahvala bodi slavnemu ravnateljstvu, učiteljskemu zboru in gojenkam ljubljanskega liceja za korporativno udeležbo pri pogrebu, p. n. uradništvu tukajšnjega c. kr. gozdarskega urada, častitim ljubljanskim damam, darovateljem krasnih vencev in šopkov ter sploh vsem, ki so spremili nenadomestljivega rajnika k njegovemu prezgodnjemu grobu.

Globoko žalujoča rodbina Wessner.

Minka Kavčič roj. **Urbančič**, naznanja v svojem in v imenu vseh ostalih sorodnikov žalostno vest, da je njen srčno ljubljeni soprog, oziroma sin, brat, zet, svak in stric, gospod

Srečko Kavčič

učitelj in c. kr. poročnik v rezervi,

odlikovan z bronasto in srebrno svetinjo II. reda

dne 18. t. m. pri Komnu, zadet od granate verolomnega sovražnika padel častne smrti za vročeljubljeno domovino.

Pokopan je v Lipi pri Komnu.

Večen spomin hrabremu junaku!

Ljubljana, dne 29. prosinca 1917.

Žalujoče rodbine:

Kavčič, Goljar, Sitar, Urbančič.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog K 48,500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljan, lične domače hranilnike. Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5% izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

Staršem, mladino ljubom, šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in cenj. knjižnicam priporoča „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani sledeče

„Mladinske spise“

1. Mišjakovega Julčka zbrani spisi I., II., III., IV., V. in VI. zvezek 1.—
2. A. Rapè: Mladini, I., II., III., IV. in V. zvezek 1.—
3. E. Gangl: Zbrani spisi, I., II. in III. zvezek 1.—
4. A. Rapè: Dane 1.—
5. J. Slapšak: Turki pred Sv. Tilnom 1.20
6. Jos. Ribičič: Kraljestvo čebel —80
7. Jos. Ribičič: Vsem dobrim 1.—
8. Pav. Flerè: Babica pripoveduje I. in II. zvezek —60
9. Pav. Flerè: F. Palnakovi spisi, I. in II. zvezek 1.—
10. Ivo Trošt: Moja setev I. in II. zvezek 1.—
11. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za mladino, I., II. in III. zvezek —20

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, v Ljubljani

F. Z. Z. O. J.

Čekovni račun št. 12.366.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot osnovne glavnice učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsacega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 4½%. Obrestovanje se pričinja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsacih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesečnih rokov	in sicer	rokov	h	rok
A	v 12	11	9 K	12. 4 K 73 h
B	18	17	6	18. 3 „ 56 „
C	24	23	4	24. 4 „ — „
D	38	37	3	38. — „ 66 „
E	46	45	2	46. 1 „ 81 „
F	60	59	2	60. — „ 70 „
G	70	69	1	70. 1 „ 42 „
H	85	84	1	85. 1 „ 26 „

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 20 h v pisemskih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se **ne odgovarja.**

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadružni lokal je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvemši praznikov vsak četrtek in vsako soboto od ½5. do ½6. ure popoldne.

Naročajte mladinski list „Zvonček“!

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljskišniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. A. Črnivec: *Navodilo k I. zvezku „Računice za obče ljudske šole“*. Cena 1 K.
2. *Spominski list* za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. *Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop*. Cena 60 vin.
4. *Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine*. Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo Francišškanska ulica št. 6

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovjših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštno tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.